

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Ianvarii Et Febrvarii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258

De S. Valentino, Asterio, Mario, Martha, Audiface & Habacuc martyribus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77365)

Induit se
virgo vestē
virilem, ex
pilis con-
textam.

becillitatem, & virili se accinxit prudentia, & induit vestes viriles, nempe pileum & virilem tunicam, contextam ex pilis, & stans precata est Dominum, dicens: Domine, qui exaudisti omnes sanctos tuos à seculo, exaudi me quoque peccatricem, & consumma me in hoc loco & habitu, nulla affectam ignominia, & conferua meam animā, & confirma cor meum, & corpus meum corrobora, & deduc mentē meam & animam ad hoc, vt tibi placeam, & impleam tua mandata, & ijs, qui mihi obediērint, præbe Domine bonam mercedem: quoniā es benedictus in secula, Amen. Post hæc autē dicit mulieri: Rogo te domina: dum panis & aqua ad me affertur, fac vt lanam quoque ad me afferas, & cum parauero, reddam tibi, nè panē gratis comedam. Has quoque meas vestes tibi habe ad meū monumentum. Hęc cum dixisset, dimisit eos in pace.

Nota virgi-
nis diurnas
& noctur-
nas preces.

Tertio autem quoque mense accedebant ad eam nauclerus & vxor eius, ei offerentes, quæ necessaria erant ad alimentum. Beata autem exultabat, & glorificabat Dominum in veneranda & bona agendæ vitæ ratione. Fundebat verò interdium quidem, duodecim preces, noctū autem viginti quatuor. Alimentum autem eius erat, in duobus diebus libra panis, & aquæ poculum vnum. Sicque perfecit cursum suum, in bona viuendi ratione. Erat autem, cum venit ad petram, nata annos viginti quinque: in petra verò vixit sex annos. Duobus autem mensibus, antequam veniret nauclerus & vxor eius, tradidit beata Photina Christo spiritum suum, cum peregisset cursum suæ exercitationis in sincera fide & bona vitæ agendæ ratione, vt etiam ipsi nauclero de ea reuelaretur.

Morū san-
ctæ virgo
Photina.

Postquam autem impletum fuit tempus duorum mensium, accessit nauclerus cum sua vxore, & inuenit eam mortuam, & decorè honesteque iacentē, & manus habentem in formam crucis, osque honestè clausum, & similiter oculos diligenter clausos, & vt semel dicam, eam tam honestè iacentem, vt ipsi putarent eam dormire. Accedentes verò, eam inuenerunt mortuam, & Deum glorificauerunt. Erat autem eius vultus post tot dies tanquam flos matutinus, suauem odorem emittēs: & cum adorassent venerandas & sanctas eius reliquias, acceperunt in nauiculam, & tulerunt Cæsaream ciuitatem Palestinæ, & renunciarunt ei, qui tunc erat Episcopus, vitam quam ex virtute egerat. Quamobrem iussit ipse Episcopus eam sepeliri in loco honesto & insigni, cum lampadibus & hymnis diuinis: Ad gloriam Dei omnipotentis & Domini nostri Iesu Christi: Cui gloria & potentia, cum patre & sancto spiritu nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Vultus de-
functæ vi-
uidus.

MARTYRIUM SANCTI VALENTINI PRE- SBYTERI ET ASTERII, ITEMQUE MARI ET MAR-

*thæ, Audifax & Habacuc nobilium Persarum: cui fidem faciunt anti-
quissima martyrologia & vetusti MS. Codices.*

Stylum nonnihil correximus.

24. FEBRUA.
Peregrina-
tio religio-
nis ergo eti-
am antiqui-
tatis sicbat.

Edictum
Claudij cō-
tra Christi-
anos.

Emporibus Claudij, venit quidam de Perside, Marius nomine, cum vxore sua Martha, & filijs Audifax & Habacuc Christianis viris ad orationem Apostolorum. Cumque venissent Romam, cœperunt corpora sanctorum per carceres & sepulturas sollicitè & curiosè inquirere. Interea veniunt in castrum trans Tyberim, & in carcere cōspiciunt hominem venerabilem, nomine Quirinū, qui iam multa verbera pro nomine Christi perpeffus fuerat, & facultatibus suis nudatus. Ad quem venientes, miserūt se ad pedes eius, obsecrantes, vt oraret pro eis: ibique manserunt diebus octo, de facultatibus suis ministrantes beato Quirino, & lauantes pedes eorum, qui vinculis erāt constricti, & in capita sua vel filiorum suorum ipsam aquam effundentes. Eodem tempore iussit Claudius, vt si qui Christiani inuenti fuissent aut in vulgo, aut in custodia, sine interrogatione punirentur. Ipso autem edicto promulgato, tenuit ducentos sexaginta duos Christianos via Salaria, qui arenam fodientes, damnati fuerant pro nomine Christi: quos extra muros portæ Salariae duci, & in ciuitatis amphitheatro

amphitheatro militum sagittis iussit interfici. Hoc cum factum fuisset; contristati nimis Marius & Martha vxor eius cum filijs suis, venerunt ad locum, vbi corpora sanctorum interfecta fuerant, vna cum beato Iohanne presbytero; & inuenerunt super corpora eorum ignem superpositum. Itaque ceperunt corpora subtrahere & sepelire cum lintaminibus ex facultatibus suis; quia locupletes erant; sepeliunt autem ea in crypta via Salaria in cliuo cucumeris. Simul etiam sepeliunt tribunum quendam Claudij, nomine Blastum; & in eodem loco vigiliis & ieiunia cum orationibus multis diebus cum beato Iohanne celebrauerunt.

Audiens hec Claudius, curiosè iussit inquiri Marium & Martham vxorem eius; sed non inuenit eos; quod occultè isthuc facerent. Venientes verò Romam ad castrum; requirebant beatum Quirinum. Quem non inuenientes; contristati sunt nimis. Inueniunt tamen quendam presbyterum, nomine Pastorem; qui enarrauit eis rem omnem; & vt noctu interfectus fuerit gladio beatus Quirinus; & iactatus in Tyberim; corpusque eius remanserit in insula quadam. Pergentes igitur noctu cum familia sua & beato Pastore presbytero, collégerunt corpus eius; & terra condiderunt in cœmeterio Pontiani in crypta; octauo Calend. Aprilis. Deinde beati, Marius & Martha cum filijs noctu audiunt in loco quodam trans Tyberim in cœnaculo multitudinem Christianorum psallentium; multumque letati; pulsant ianuam cœnaculi. Illi autem timentes; noluerunt aperire. Eodem in loco erat episcopus, nomine Calixtus. Qui cum audisset pulsantes; dixit ad sanctos Christi; Confortamini, nolite timere; Christus pulsat ostium nostrum. Aperiamus ergò os nostrum; & plus confortati, collaudemus Dominum; quia ipse nos vocat. Et confestim ipse perrexit; & aperuit ostium. Quem videtes Marius & Martha cum liberis suis; miserunt se ad pedes illius. Ea re animaduersa; omnes Christiani gauisi; & se inuicem osculati sunt.

Porrò beatus Calixtus sic orauit ad Dominum; Deus pater Domini nostri Iesu Christi, qui dispersa congregas, & congregata conseruas; auge fidem & fiduciam seruis tuis per Christum Dominum nostrum; qui viuit cum te Deo patre omnipotente & spiritu sancto in secula seculorum. Et responderunt omnes, Amen. In eodem autem loco mensibus duobus manserunt absconditi. Interim apprehendit Claudius quendam venerabilem presbyterum; Valentinum nomine; & vinxit compedibus & catenis. Inde post biduum iussit eum sibi presentari in palatio suo iuxta amphitheatrum. Qui cum presentatus fuisset ad spectibus eius; dixit ad eum; Quare non frueris amicitia nostra; sed illis potius iungeris; qui sunt hostes reipublice nostrae? Satis quidem mirandam tribui tibi sapientiam audio; & tamen cum sis sapiens; offendis in superstitionem vanitatis. Respondens Valentinus presbyter, dixit; Si scires donum Dei, gauderes & tu, & reipublica tua; refutaresque demones, & idola tua manufacta; & cõfitereris vnum Deum patrem omnipotentem, & Iesum Christum filium eius, creatorem omnium rerum; qui fecit celum & terram; mare & omnia, quae in eis sunt. Respondit quidam Iureconsultus qui adstabat Claudio, & dixit voce clara ad beatum Valentinum presbyterum; Et quid de deo Ioue vel Mercurio? Respondit Valentinus presbyter; O homines miserimos & turpes; qui tempore vitae suae semper in spurcitijs, impuris voluptatibus & contumelijs corporum suorum malè vixerunt. Sed tamen ostende mihi genealogiam eorum; & videbis quàm turpes fuerint. Respondit ille alta voce; Blasphemauit deos & gubernatores reipublicae. Eo die sic satis patienter audiebat Claudius; dixitque Valentino; Si Christus Deus est; quare mihi non explicas, quod verum est? Respondens Valentinus presbyter, dixit; Audiat pietas tua, ô rex, & salua crit anima tua, & reipublica tua augebitur, & hostes tui profligabuntur; tuque in omnibus victor, & hic regno frueris; & in illo seculo futuro. Hoc tantum admoneo; vt te poeniteat fusi sanguinis sanctorum; credasque in Christum, & baptizeris. Ità enim saluus eris. Tum verò Claudius dixit adstantibus; Audite ciues Romani & cœtus reipublicae; quàm sana doctrina ab hoc homine promitur. Respondit Calphurnius prefectus, & voce clara dixit; Seductus es princeps doctrina falsa. Num verò æquum id esse potest; vt relinquamus, quae à cunabulis nostris colimus & adorauimus?

Eadem hora mutatum est cor Claudij; & cum dolore animi tradidit Valentinum Calphurnio prefecto, dicens; Patienter audi eum; & si sanum consilium non est, quod profert; fac in eum, quod in sacrilegum legibus sancitum est. Sin verò rectè consulit, audia-

Precatio
Calixti Epi
scopi.

Valentinus
comprehensus,
compedibus & catenis
illis
gatur.

Valentini ad
Claudium
oratio.

Claudius
appendet in
Christiani-
simum.

Mutat ver-
bis Prefecti.

tur iusta postulatio eius. Tunc Calphurnius presbyterus suscipiens Valentinum presbyterum, dedit eum cuidam Asterio principi suo, dicens; Si poteris eum mollibus sermonibus & facultatibus. Accipiens ergo eum Asterius, duxit in domum suam. Qui cum introisset in domum Asterij, genibus positus, oravit dicens; Deus omnium rerum visibilium & invisibilium factor & creator generis humani, qui misisti filium tuum Dominum nostrum Iesum Christum, ut nos de presenti seculo liberares; & de tenebris ad lucem veram perduceres Christum, qui nobis precipiens dixit; Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. tu conuerte domum hanc, & dona ei lumen post tenebras, ut cognoscat te Deum verum & Christum Iesum in unitate spiritus sancti in secula seculorum, Amen.

Audiens hoc Asterius princeps, dixit ad Valentinum presbyterum; Miror prudentiam tuam, ut dicas, quia Christus vester lumen est. Respondit Valentinus, voce clara, dicens; Et verum quia Dominus Iesus Christus, qui conceptus est de spiritu sancto, & natus de Maria virgine, lumen verum est, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Respondens Asterius, dixit; Si illuminat omnem hominem, modo probabo, num Deus sit, aut certe fallaciam tuam coercebo. Habeo filiam adoptivam, quam diligo a cunabulis, quae ante duos ferme annos * epithematis foedata est; ipsam adducam ad te, & si curata fuerit, omnia quaecunque praeceperis, faciam. Respondit Valentinus presbyter; In nomine Domini nostri Iesu Christi adduc eam ad me. Currens vero Asterius anxius, adduxit puellam caecam ad beatum Valentinum presbyterum. Eleuans autem manus in caelum, oculis madentibus lachrymis, dixit; Domine Deus omnipotens, pater Domini nostri Iesu Christi, pater misericordiarum, qui misisti filium tuum Dominum nostrum, ut nos de tenebris ad lucem veram perduceres; te inuoco ego peccator & indignus. Sed quia omnes vis saluos fieri, & neminem perire; ego deprecor misericordiam tuam, ut cognoscant omnes, quia tu es Deus & pater & creator omnium, qui caeco nato oculos aperuisti, & foetentem Lazarum de monumento suscitasti; te inuoco, qui lumen es verum, & Dominus omnium principum & potestatum; non mea voluntas, sed tua fiat super hanc famulam tuam, ut digneris eam illuminare lumine intelligentiae tuae. Et posuit manum super oculos eius, dicens; Domine Iesu Christe, illumina famulam tuam; quia tu Deus lumen verum es. Et cum hoc dixisset, aperti sunt oculi eius.

Hoc cum vidisset Asterius, cecidit cum vxore sua ad pedes beati Valentini, & ait; Per Christum, per quem lumen cognouimus, quod scis facias, ut saluetur anima nostra. Respondit Valentinus; Ergo facite, quod dico; & si ex toto corde creditis, confringite omnia idola, & ieiunate, & remittite culpas omnibus; & baptizetur vnusquisque in confessione sua, & saluus erit. Indixit vero eis triduanum ieiunium. Et quia Christianos multos habebat Asterius in custodia, relaxauit omnes. Triduo consummato, die sancto Dominico baptizauit Asterium cum omni domo sua. Et vocauit ad se sanctum Calixtum episcopum, & consignauit Asterium cum omni domo sua animas promiscui sexus ferè sex & quadraginta. Hoc posteaquam audiuit Marius & Martha vxor eius cum filijs, nempe caecam illuminatam à B. Valentino, & propter illuminationem eius omnem domum Asterij credidisse, venerunt cum gaudio ad domum Asterij, gratias agentes Deo, fueruntque ibi diebus triginta duobus. Post hos dies requisit Claudius Asterium principem; Porro nuntiatum est illi, illuminatam esse puellam in domo eius; & hoc signo per mortuum, baptizatum esse in nomine Christi cum omni domo sua per Valentinum presbyterum. Qui iratus, misit milites; & tenuit omnes, quos inuenit in domo eius. Qui cum adducti fuissent in castrum, inter quos erat Marius & Martha, Audifax & Habacuc nobilissimi ex Perside, qui venerant ad orationem sanctorum Apostolorum, iussit Persas quidem separari à congregatione eorum; Asterium vero cum omni domo sua duci in ciuitatem Ostiam, & illic cum poenis excruciatum interfici. Marium autem & Martham, Audifacem & Habacuc, suo iudicio reseruari. Valentinum autem presbyterum fustibus cedi, & capitalem subire sententiam. Qui decollatus est via flaminica sub die XVI. Calend. Martiarum. Cuius corpus collegit matrona quaedam Sabinella; & sepeliuit in eodem loco, ubi capite cesus est.

Iussit deinde Claudius presentari ad spectibus suis Marium, Martham, Audifacem & Habacuc.

S. Valentinus capite plectitur.

Caecam illuminat, & credit Asterius cum vxore sua &c.

Oratio S. Valentini ad Deum.

Iohan. 1.

Matth. 11.

Iohan. 9.

Iohan. 11.

habuc. Qui cum presentati fuissent; aestimans eos pecunijs cumulatōs; sic illos aggre-
ditur; Vnde estis? Respondit Audifax, filius eorum maior; De Perside. Claudius dixit;
Quam generis obtinetis nobilitatem? Respondit Audifax; Ego & Habacuc, quantum
ad carnem, filij horum sumus. Claudius dixit; Ob quam causam huc venire voluistis? Re-
spondit Audifax; Desiderio desiderauimus ad pedes Apostolorum orationis causa oc-
currere. Claudius dixit; Et quæ sunt vobis facultates; vt tantos itineris velletis sumptus
facere? Responderunt Marius & Martha; Dominus omnipotens nouit; quia nobiles
nati sumus ab omni antiquitate. Nam vt scias nos nobiles esse, ego filius sum Imperato-
ris Maromeni; & hæc filia est Cusuntis subreguli. Claudius dixit; Quare iudicium paren-
tum vestrorum non sequimini; potiusque deseritis deos, quos patres vestri coluerunt; &
hominem mortuum queritis? Respondit Marius; Nos famuli Christi, seruos & Aposto-
los eius venimus exorare; vt ipsi interuenire dignentur pro nobis. Claudius dixit; Facul-
tates vestrae prestō sunt? Marius respondit; Facultates nostras dedimus ei; qui ad breue
tempus eas nobis dedit; Domino nostro Iesu Christo. Claudius audiens hunc sermo-
nem, iratus, tradidit eos vicario Musciano, dicens; Si non sacrificauerint; & reliquerint
superstitionem hanc; diuersa eis tormenta adhibero.

Nota anti-
quam de-
uotionem.

Eadem die iussit sibi in Tellure gremium preparari; & omnia genera tormentorum
adferri. Cumque adducti fuissent sancti martyres in conspectu eius; furore repletus, di-
xit; Intimatum vobis est, quid preceperint principes nostri, & omni rei publicæ? Re-
spondit Audifax; Nescimus. Muscianus vicarius dixit; Ergo vultis cognoscere decre-
tum? Responderunt Marius & Martha; Desideramus audire, quid iustum tibi fuerit.
Muscianus vicarius dixit; Deserantur tormenta. At vbi allata sunt; dixit; Omnia gene-
ra tormentorum in vos expendentur; si decreto non obtemperaueritis. Sin verò iussis
principum obedientes vos præbueritis; & natales vestri renouabuntur; & dignitates
obtinebitis haud vulgares. Hæc enim iusserunt victores reipublicæ; vt sacrificetis dijs
sine mora; & sitis amici principum. Respondit Audifax filius maior, & dixit; Stultam rem
locutus es. Dicit Muscianus ad Marium, Martham & Habacuc; Vos quid dicitis? Re-
sponderunt; Omnes quasi vno ore locuti sumus. Muscianus vicarius iussit expoliari eos;
& sustibus cedi; Martham verò stare ante eos. Qui cum cederentur; sub voce preconis
dicebant cedentes; Precepta principum contemnere nolite.

Sancti mar-
tyres susti-
bus cedun-
tur.

Martha autem gaudens, dicebat; Filij mei; constantes estote. Marius verò laudabat
Dominum; dicens. Gloria tibi Domine Iesu Christe. Muscianus vicarius iussit eos dein-
de leuari à terra; & suspendi in eculeo. Qui dum attraherentur funibus canabinis; voce
clara clamabat Audifax filius maior; Gloria tibi Domine Iesu Christe; qui dignatus es
annumerare nos seruis tuis. Iratus verò Muscianus, iussit ignem ad latera eorum appo-
ni; & vngulis ferreis radi. Illi autem vultu alacri clamabant; Gratias tibi agimus Domi-
ne. Post hæc iussit Muscianus eos deponi de eculeo in conspectu Marthæ, & manus eis
preçidi; quibus preçisis, cœpit sanguis emanare. Martha autem colligens sanguinem
mariti & filiorum; caput suū illo liniebat cum gaudio. Deinde iussit Muscianus, vt ma-
nibus colligatis per ciuitatē circunducerentur sub hac voce preconaria; Deos blasphemare nolite.
Clamabant autem Marius, Audifax, & Habacuc; Non sunt dii, sed demones; qui & vos perdent & principem vestrum. Eodem die tulit sententiam; vt capite punirentur.
Itaque ducti via Cornelia milliario tertio decimo ad Nymphas Carabassi; sibi
in eodem loco decollari sunt sub arenario; Marius, Audifax & Habacuc. Martham ve-
rò in puteo necari precepit. Quorum corpora iussit concremari; ne sepultura af-

Vruntur; &
lacerantur
eorum la-
tera.

Manus am-
putantur.

Decollant.

ficerentur. Matrōna verò, nomine Felicitas, rapuit corpora eorum semiu-
sta, & in prædio suo sepeliuit; Martham verò leuauit de puteo, &
iunxit corporibus sanctis sub die 13. Calendarum * Februa-
riarum, vbi præstantur beneficia Domini nostri
nostri IESV Christi vsque in ho-
diernum diem.

* Martiarū,

Q 999 3

PASSIO